

103.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Főutca 132. sz.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

egész évre 4 frt
fél évre
3 hóra

Egyes szám ára

HALASI UJSÁG

TÁRSADALMI HETILAP.

KIADÓHIVATAL:
Főutca 132. sz.

HIRDETÉSEK DÍJA:

Hírven közzétételéig 10 kor 5 kr
Kis Hirdetésben egy sor 2 kr.

A hirdetés feliratait előzőleg
hirdetőkészlettel küldés 30 kr.
bármelyik éjszaka.

Lapunk elnevezése.

A „Halasi Ujság” évnegyedes előfizetőinek telemes része, csaknem fele, nem rendelte meg eddig a lapot a most beállott új évnegyedre. Lapunk helyzete, mely eddig sem volt valami fényes, ily körülmények közt még nehezebbé vált. Mi el vagyunk ugyan határozva, hogy egy ideig a lapot áldozattal is fenntartjuk, annyiért inkább, mert bizon számítunk arra, hogy a város közönsége, ha mind-egyét nem is, rövid időn be fogja látni a helyi hírlapnak szükséges voltát; mind-ammelllett is felkérjük mindazon t. polgártársainkat, a kik e közönség iránti jó áll-
ratukat eddig is kitüntették, hogy azt es-
utánra se vonják meg tőlünk, s a lapot barátait és ismerőseit körében terjeszteni arveskedjenek.

Lapunknak a keszlet nehézségeiből tel-
jes mértékben, sőt azon felül is kijutott a maga része. Le kellett győzni a publi-
kum közönségét, mely az új vállalatot nagyrészt korainak tartotta és hidegen fogadta; le kellett győzni másrészt a köz-
önség érdeklenségét, mely sokatlanak

találta azt, hogy bizonyos ügyek, melyek
közérdekek ugyan, de sok tekintetben
mégis személyes érdekekkel függének
össze, nyilvánosan tárgyaltassanak.

Ehhez járultak, és járulnak még
most is, a nyomdai nehézségek és a ki-
hordással járó bajok. Kiszárasban és kes-
delleges eszközökkel a lehető legnagyobb
erőfeszítés mellett sem lehet a kívánt
eredményt mindjárt elérni. Szerkesztő-
ségünk és kiadóhivatalunk minden tö-
lük telhető elkövettek a lap és az előfize-
tők érdekében; s ha mégis történtek hiá-
nyok, ezekre nézve nem felelünk egyebet,
mint hogy a közönség elnézését kérjük.

Most pedig az új évnegyed beállta-
val arra bitorokodunk az olvasókat figyel-
meztetni, hogy a kik lapunkat járulni
szándékosnak, az előfizetést legyenek szí-
ves idejében teljesíteni, hogy a nyomda-
landó példányok száma némi magunkat
lajkoghassuk.

As előfizetési ár változatlanul marad:

Egész évre	4 frt
Fél évre	2 frt
Negyed évre	1 frt

A közügyek városunkban.

Lapunk hasábjairól eleve kirár-
tuk a politikát, azon jó reményben,
hogy számtalan sok olyan ügy fordul
elő a közélet terén, a mely nincs ös-
szefüggésben az országos politikával,
még kevésbé a pártérdekekkel, s ezeket
tárgyalni és megvitatni szintén ádvs
és hasznos dolog lesz.

Van is ilyen ügy elég s egy ne-
gyed év leforgása alatt szóba került
belfőle nem egy. Azonban sajnálatlalt
tapasztaltuk, hogy a mi közönségünk a
lehető legkevesebb érdeklődéssel visel-
tek az ilyen ügyek iránt. A mi nem függ
össze a pártpolitikával, vagy mondjuk
ki nyíltabban, a mi nem alkalmas arra,
hogy egyik vagy másik párt részéről
kortes-csköznek felhasználhassák,
azt nálunk hidegen: vállat vonva fo-
gadják, legyen az bár még oly fontos,
s a városra nézve, vagy magasabb or-
szágos szempontokból bármilyen nagy
jelentőségű.

Az országgyűlésen, a hol a politi-
kai vita és pártküzdölem mégis csak a
legélénkebben folyik; a hol az emberek
örökké abban élnek, léteznek, még
ott is merül fel időnként olyan kérdés,
melylyel szemben az pártok nézetkül-
önbsége megszűnik s a némaszt kép-

TÁROZA.

A Jász-kunsági nyelvjárásokról.

Gyűrtés Istvánnak azon munkája, mely
a jász-kunok nyelvéről szól s melyet, midőn
az akadémiában folólvastattott, röviden ismer-
tetünk, a napokban megjelent. Érdekesnek
tartjuk abból közzélni azon fejezetét, mely a
mai Jász-Kunságban divó nyelvjárásokkal fog-
lakozik.

Hunfalvy azt állítja, hogy a kunsági nép
beszédében ma szinte a más vidéken honos
magyar nyelvjárás nagyobb olórés; s öpon ez
a legvilágosabb tanúsága annak, hogy a kunok
itt magyarosodván el, a késő magyar nyelvet
fogadták be.

Es állítás azonban nem helyos, mert
igen ugyan, hogy a rondes magyartól eltérő
beszédmódok nem mutatnak fel oly különbsé-
get, mint a német, a szász, a hochdeutschi és
a plattdeutschi: azonban mégis van a család-
székely, göcsöly, palócs, nagy-kún és kis-kún
beszédmódokban oly sajátosság alak-olórés,
mely azoknak tájbeszédét kiválón jellemez.

Ily tájbeszédet a jász-kunoknál
háromféle találunk; a palócos jászt, az
is nagy-kúnt s a kis-kúnt s a beszéd-
módot oly állandóan megőrzik, hogy mind ök
majok századok óta, mind százados telepít-
vényeiknek mindogyrta ma is saját külön be-
szédmódját használják.

rusiak és apátiak. Majstát 1788-ban s a ma
már huszonhárom ezernyi népességű Főleg-
házát 1743-ban szántón fénésarusiak, az utob-
bit községközönség család szállotta meg;
közönségjairk: Szeged, Kecskemét, Halas
nagy városok s mégis ezeknek eltérő beszéd-
módját másfél század alatt még se sajátították
el s ma is hangosatlak; különösen Főleghá-
za, a palócos jászbeszédét.

A Tiszántúli Kun-Szent-Márton városát,
mint pusztát, a Körös parton 1719-ben jász-
apátiak telepítették meg s ezeknek beszédje
sajntón sokban hasonlít ma is a palócosokhoz.

Hasonló kijelentés, tehát palócs-jász tele-
pítvényekre találunk a Bácsmagyó Tisza mel-
lőli lakó nyolcavannász magyarait, kik a
jász-, különösen a fénésarusiakkal s főlegyhá-
sikkal egyezően mondják: mellátta, mellfogta,
hol laatta, óvált kaszát, moota, keed, gyiak,
gyió, nagygyogyik, ötygyik, metörént, eomút,
emnyi, gyünnyi, mienyi, ötyi, vetyi, kesgotyi,
tyákor stb.)

A Jász-kunság 1699-ki összeírásában
omlítottik, hogy Hold-Mező-Vásárhely elpusz-
tulván, azt ugyanezen évben Szabadcsillásról
tiszenköt család megszállotta, melyeket többen
is követvön, itt kereskedni oka annak, hogy a
vásárhelyi ő-s beszédmódot a felbő-kiskunsági-
hoz, a tiszai szájjárásról eltörőleg; oly igen
sokban hasonló.

A Nagy-Kunságból is találunk új tele-
pítőnyt; jövesen a mai Katrag, Kiszézállás
és Madaraz városokból 1780-ban Bácsmagyó
közönség Morovicza, Feketehegy és Pusztér

mint puszták lettek megszállva s ezeknek la-
kosai majd egy század ráhatás alatt is val-
lásokon kívül nagy-kun szájjárás magyar
nyelveket s mai napig tisztán fenntartották.

A jász-kunság tehát nyelvjárási
tekintetben így osztályozható: a palócs-
hoz legközelebb állanak a jászok s ezeknek
telepítőnyei: Kun-Szent-Márton, Főleghá-
za, Majsa, Dorozsma. — nagy-kun is nagy az
Erdő Jánosféle tiszai szájjárásához tartozik az
öt nagy-kún város, — az ő-bétsé duna-tisza-
közai nyelvjárást követi az alsó kis-kunságból
Halas, mely város századok óta távol elszige-
lett helyzetében s beszédnek legtöbb saját-
gát megőrizte, továbbá a Felbő-Kis-Kunság:
Főlegházás, Szabadcsillás, Kun-Szent-Miklós,
Lacsháza. E szerint a palócosok megjelö-
zését tiszont, a nagy-kun szájjárásról öi, a kis-
kun beszédmódon szántes öi, a felbő, hogy a
halasi beszédmód egyesíti magában a há-
romszázi és karcsutur-füzéki székely nyel-
járásoknak legtöbb sajátgát. De háscsak né-
mely példát.

Könd helyről s halasi kis család ost
mondja: kee, ked, ökoeme; a nagy-kun: ö-
kolmo; a palócs és székely: kied, — a Jász-
Kunságban mindentűnt szokások: a peig, kék
(kellonék), korót, tennap, tale, rda, osztán,
mor hát, áhátta, aszandom, kirepét, kőgy; a
halasi így szól: nyvcs, a nagy-kun: nyvcs;
a kis-kun: eombút; a nagy-kun: almett vcs;
kis-kun: mőrfogta, mőrgondta; jász: mőf-
fogta, memmondta; halasi: gyék kee; nagy-
kun: fűjikt kelmed; kis-kun: pőngő; nagy-kun:
peengő; kis-kun: képeeng; nagy-kun: lip-
zeld; jász és nagy-kun: tőrgyik; kis-kun: kő-

viselői felszámolják azt, hogy a párt érdekeknél vannak még magasabb érdekeket is a választási nemzetet úgy előbbre vitelle fontosabb, mint a pártok mulatonyos érdekű diadalai.

Nálunk még csak gondolni sem lehet arra komolyan, hogy valamely nagyobb mérvű mozgalom induljon oly dolog körül, amely alkalmat nem nyújt valamelyik pártnak arra, hogy a másikon a port elverhesse.

Itt van például legújabbán is ország haza telepítésének ügye. Mindenesetre nagy jelentőségű dolog, hogy az ország lakossága egy tiszta magyar ajkú és érzelmű népfajjal szaporítsassék; hogy nemzetünknek e töredéke, melyet a rossz sors külföldre vetett, megóvassék a végenyészettől s mi még meg van belőle, megmentessék a magyarországnak. Hisz oly kevéssé vagyunk magyarok a világon, hogy minden morzsát fel kell szednünk és rakásra hordanunk, a mivel nemzetünk szaporodhatik.

Szóba jött a dolog országsszerte mindenütt. Az országgyűlési pártok a kérdéssel szemben félre tették saját külön véleményeit és vállvetve és pártkülönbség nélkül igyekeznek azon, hogy a dologból valami lehessen. Fölmerült irányadó körökben, hogy Halas városának határa szintén alkalmas lenne arra, hogy ez elszakadt magyarokból vagy egy falura valót ide telepítsenek. És ez csakugyan úgy is van. Városunk határa sokkal nagyobb területű, hogy sem a most rajta élő lakosság itt eléggé belterjes földmívelést folytathatna s teljesen ki bírná aknázni mind azt a kincset, a mit az anyaföld magában rejt. 10 négyzet mérföldnyi területen, nem tizenötözer, de kétakkora számú lakos is megférne és megdélhetne.

hő kéri; nagy-kun: fírhos kirik; kis-kun: bérótták; nagy-kun: bíreltik; kis-kun: pótoni; nagy-kun: pótolni; kis-kun: eeköt; nagy-kun: elköt; kis-kun: jó; nagy-kun: jó. Szalnok, záros (kanosó); kis-kun: vén ember; nagy-kun: vin ember; kis-kun: má; nagy-kun; máan; kis-kun: husábu; jász: honsábul; nagy-kun: honsábu; kis-kun: annyió; nagy-kun: annyir; kis-kun: aróttütye; jász: arau útyi; kis-kun: má akko, mor, mögin; jász és palóc: relyik, alyig, tanátok; kis-kun és palóc: étoot; jász: ótot; nagy-kun: ítt; kis-kun és göcsöl: délre helyett délro, dohánybu, fonoked be, szögabiró, eekerítő, ómát árut, ótar, hun vótá, díáku; jász és baranyai: patyika; — kis-kun és baranyai: mőnyy má, szögyvé, möggyot, tödd ee, jó léss röggoe; Főlegyháza és Majsa: móre, móte; Majsa és Főlegyháza: ett, girád, lotinkább, létökép, lebegő; nagy-kun és göcsöl: fl, asfl, lábdr, kó, bú, kir, esip, kip, ílet, ídea, írfi; kis-kun és székely: osánna, eesó (elso), beszőni, gondóta, induzak, ónek (ónek); Jászapátiban azt kérdik: hun vótá? — felelet e helyett: Bóthy-nél, Balognál így: Bóthynyi, Balognyi; — J. Apátiban: eszeretyi; Halason: pőndörödik; — mindkét helyen: eotór — eltarul; a háromszéki székely: a csángó és a halasi; apjak, anyjik, rókik, magik, dögik, ókrik, lovik, szamack.

Van eszentül a halasi beszédmodnak egy megöröszött és különösége, mely a következő példában látható: jó ember az apjik, saer

Azt nem is akarjuk emliteni, hogy mily előnyökkel járna az városunkra, ha itt közelében csak egy falut is lehetne teremteni. Vidékünk úgy sínos, a melynek körpontjait szolgálhatnánk. A legközelebb eső községek oly távol fekszenek tőlünk, hogy vagy magukra vannak utalva teljesen, vagy pedig más tőlük közelebb érhető központokhoz húznak. Iparunk, kereskedelmünk, a termelés és forgalom mind nagyobb mérvet kap, ha városunk közelében oly telepék léteznének, melyeknek lakossága helyzeténél fogva ide volna utalva.

Mindez előnyök szembeütők és kézzel foghatók. S mégis van-e városunkban csak egy ember, a ki komolyan gondolt volna arra, hogy jó lenne e dologt legalább megpróbálni?

Persze, mert az ilyosmi fáradsággal jár, talán némi áldozatot is követelne és aztán — közvetlen haszna nincs belőle senkinek. A köznépünkől sohajtozva mondogatjuk, hogy a miből kézzel fogható haszna nincs, avval nem törődik, s ime mi magunk is csak olyanok vagyunk.

Pedig nem nagyobb haszna lenne-e ilyesüiből a városnak, a hazának, ha öröket és fáradságunkat erre fordítanók, mint abból, ha ezeket folyton és örökösén áldatlan párharcokban vesztegetjük el: párharcokban, a melyek nem csak annak idejében, t. i. a választás alkalmával tartanak, hanem elhúzódnak egyik mérkőzéstől a másikig, sőt a szünetek alatt még nagyobb erélylyel és makacsoobb kitartással folytattnak. AZ ország több vidékéről hangzik a panasz, hogy a közönség már nagyon jölnkott a pártok nézeteinek és elveinek vitatásával, hogy bizonyos fásultság és közöny vesz erőt a kedélyekben, s a pártok jelszavai iránt

mondi, hogy ha ő maj mögőssze a könyerit, a mögtörüllye a száját, akkó a mit edőmnek (édes anyámnak) monná, maj mögőssze, s kivőssze az anyik kesibő az ótot, eokapi, fogi magát, a beköttye a kendőibe; ezt magikná akkó monná ee, mikó má eotellőtünk; de ő csak mögráinti magát úttbe, ha éssrőssze möggondoli magát, hogy ee ő-notáját dalolik beládr, mingyá eemont, s most is azt kerossó, bion paig má eokasz mögráttik két ódarú a eüttébe, de azé sémmi löttöképon ott non marad, stb.

As itt előforduló: apjik, anyjik, magikná, továbbá az: óssze, tóssze, vőssze, kőttye, ráintni, gondolni, fogi, dalolik, kerosso, eotellőtünk, sémmi löttöképon — e szóalakok sem a szegedi, sem a közösméleti szójárásban nem használtatnak. ebből tehát azokat az itt először megcsallott kunok meg non tanulhatták, az anyjik, magik stb. a több több mint száz mértföld távolraiban lakó eszékelyeknek és eszékelységnek eszékelyi s mivelhogy a halasi kunok mind ezen eszékelyek má is használják, ez vagy közbe eredetre mutat, vagy arra, hogy ezeket a rónok még moldvai lakosuk alatt a eszékelységgel mint szomszédjokkal husamosb ideig tartott kölcsönös érintkezés útján vették vagy adták át; ezeket tehát a jász-kunok belőltökésükkor magoktól hozván, ók más, mint magyar nyelven nem beszéltek.

(Vége következik.)

a nép kevesebb lelkesedést tanusit, mint kollens.

Vajjon nem az-e ennek az oka, hogy a jelszavakat folytonosan a fülebe hangóztatják annak a népnek? Ha azt akarjuk, hogy a választók nagy tömege folyton élénk érdeklődéssel kísérje a közügyeket, hogy mint a Vesztés-tűz örökké égjen minden polgárnak lelkében a háza sorsa iránti buzgólkodás, nem volna-e tökélebb e tized kissé okozorúbban élesztgetni? Egy dolagra, legyen az bár a legszentebb és legmagasztosabb, utóvégre mégis ráun az emberi természet: a lelkesedés lassanként lefut a végül fásult közöny áll be, a mi pedig nagy veszedelem lenne. S pedig annál valószínűbb az, hogy az országos pártok ügyében hováhamarabb nálunk is mutatkozni fog e jelenség, mert épen e pártok küzdelme olyan, hogy valami nagy sikert egyik sem bír felmutatni. Ha a választók a egyáltalán a közönség figyelmé folyton csak erre van irányozva, könnyen lábra kap az a nézet, hogy hisz úgy is hiába minden.

S akkor aztán megtörténik nálunk is, hogy a vezérek hadsereg nélkül maradnak, a mi persze rájuk nézve nem nagy baj, de annál nagyobb baj épen azon ügyekre, a melyeknek ők a szöszölői.

A halasi kaszinó évi közgyűlése.

A halasi kaszinó december 31-én délelőtt tartotta meg rendez évi közgyűlést Vári Szabó István polgármester elnöke alatt. A felolvasott elnöki jelentést a következőkben közöljük:

Kaszinóunk tagjai közül a lefolyt évben két rendez tag: név szerint Papp Birkhád és Nagy Antal halálozott el; e szerint van es idő szerint 86 rendez, 4 földjász és 9 ideglenes, összesen tehát 99 tagja a kaszinónak.

Tagdíjjal hátralékban van 37 egyén 239 frt 26 kr. tartozással; és pedig: 1879-ről két tag 12 frt 26 krral, 1880-ról 4 tag 28 frtal, 1881-ről 8 tag 52 frt 50 krral, 1882-ről 28 tag 186 frt 50 krral.

A kaszinó könyvtára áll a könyvtárnok kunatásán szerint 376 eszépírodalmi műből s 107 tudományos és végres műből, összesen 488 kötetben; minthogy azonban a mult évi állás 659 kötetet tártott ki, minthogy továbbá es évben 12 kötet eszaporított volt, az ideai számbavétel tévedésen alapul s e tekintetben a tényleges állapot meghatározása a választmány által lesz tisztába hozandó.

A pénztár állását illetőleg előterjeszt a jelentés, hogy a eszámhálok 1881. végéig megvizsgáltatnak; az ideig a bevétel volt 1880 frt 70 kr., kiadás 1886 frt 78 kr., maradvány lett 121 frt 92 kr., mely a közgyűlés határozata értelmében a tartaléktőkéhez csatoltatik. A tartaléktőke állam a következő: tatarok pénztári könyvben és a mint levő hátralék beszámitásával a vizsgáló bizottság eszámítása szerint 1881. év végével 603 frt 47 kr.

Demutálja az elnök es 1882. évi költségvetést, melynek tetejét alább közöljük. Mivánt a tagdíj-hátralékokon kívül egy egyének is látköztak, kik a szabályszert tagdíj eszszegőv állat anyagi helyzetük miatt becsatlak köptelenek, a választmány ezen hátralékokból B. D., Sz. L. és P. Gy. 4 az 1879, 1880, 1881 és 1882. évről a kaszinó tagjai közül hitöröltetni határozta, a 1882. jász 45 frt 50 kr. kövételével együtt.

